

ABŞ näme, bilýäňizmi?

Category: Kitapcy, Publisistika

написано kitapcy | 26 января, 2025

ABŞ näme, bilýäňizmi? ABŞ NÄME, BILÝÄŇIZMI?

Amerika nämüçün we nädip soňky ýyllarda ideala öwrüldi?

Dünýä syýasatynyň piri Genri Kissinjer ispan gazetleriniň birine beren interwýusynda Waşington bilen Pekiniň arasynda netijeleri Birinji jahan urşundan has erbet boljak global «sowuk» urşuň döremegine garşy açyk duýduryşyny berdi.

Kissinjer iki uly ykdysady güýjüň mundan beýläk garşydaşa öwrüldi netijesine gelip, ruslaryň «Новости» habarlar agentligine aýtmagyna görä Hytaýyň ýüzüni Günbatara öwürmeginiň mümkin däldigini çaklady.

ABŞ-Hytaý çaknyşygynyň niredede we nädip soňlanjagyny hem-de käbir elitalaryň aýdyşy ýaly amerikan döwrüniň soňunyň golaýlap-golaýlamandygyny bilemzok!

Hakykatda, ABŞ özüniň ýakyn taryhynda global liderlik düşünjesini we konkretligini görkezdi.

Emma häzir amerikan «ýurdy» öz içindäki düýpli döwürmeler we hytaý aždarhasynyň önbaşçylygyndaky daşarky howplar sebäpli seňseleýär.

Amerika nämüçün we nädip soňky ýyllarda ideala öwrüldi?

Anglo-sakson ýewropa halklaryndan we aglabasy protestantlardan bolan ilkinji migrantlaryň çagalary Beýik Britaniýadan bölünip aýrylyp, garaşsyz federal respublikalaryny gurmagyň hötdesinden gelenlerinde, ABŞ beýik ýurda, hatda birinji beýik

ýurda öwrüldi we howalaly görk-görmegini ädimme-ädim bina etdi.

ABŞ adamzat taryhynyň sahnasyndaky iň täze supergüýç. Biz bärde 300 ýyllyk taryhyň gürrüňini edýäris. ABŞ Beýik Britaniýadan bölünip aýrylyp, 1776-njy ýylda garaşsyzlygyny ygylan edipdi.

Supergüýçleriň durmuşynda aradan geçen şunça wagt umuman alanda geçiş döwri hasaplanýar.

Gurulyş etaby birküç ştat bilen başlady we 50 ştat bilen tamamlandy. Uly uruşlar bolup geçdi, bularyň iň esasylary-da Demirgazyk bilen Günortanyň – federallar bilen konfederasiýaçylaryň, bileleşigiň we bölünişigiň tarapdarlarynyň, azatlygyň we gul eýeçiliginiň tarapdarlarynyň (aý, garaz, näme diýseňiz diýiň) arasyndaky graždanlyk urşudy. Emma amerikan halkynyň hakydasynda urşuň ýaralary häzirem bitmändir. Taryhy prezident Awraam Linkolny Jorj Waşingtondan soň ABŞ-nyň ikinji esaslandyryjysy edenem şu uruşdyr.

Munuň özi täze Beýik Federal Respublika hökmünde kesgitlenen, şol bir wagtyň özünde «wada edilen ýerler», «täze dünýä» meňzetmeleri berilen bu ýurduň başdan geçiren ýeke-täk urşy dälidi.

Migrantlaryň gelen günbatar we demirgazyk ýewropa şäherleriniň adyny göterýänlerden başga käbir täze şäherleriň, etraplaryň we şatlaryň atlarynyň Ýakyn Gündogardan, Töwratdan, Injilden gözbaş alyp gaýdýanlygynyň sry-da, ine, şol ABŞ hakda edilen «wada berlen ýerlere» meňzetmedir. ABŞ XX asyrda uly indistrial, ykdysady, ylmy, syýasy, harby güýje öwrüldi.

Geçen asyryň ikinji onýyllygynyň ortasynda Birinji jahan urşuna Üçler soýuzyna garşy Antanta ýaranlygyna goşuldy we ýeňiş gazandy.

Emma häzirkizaman dünýä taryhyndaky iň uly eden işi Waşingtonyň Angliýany-da öz içine alýan ýaranlary bilen birlikde Gitlerçi Germaniýadan, faşistik Italiýadan, Ýaponiýadan düzülen bileleşige garşy uly urşa – Ikinji Japan urşuna gatnaşmagydy. Munuň özi dünýäniň önünde täze amerikan eýýamynyň açylyşy boldy.

ABŞ diňe deňi-taýy bolmadyk kuwwatly harby-ykdysady güýçden

ybaratmy?

Köpleriň pikirine görä amerikan güýjüniň artykmaçlygy mediýa, kinomatografiýa, moda we başgalar bilen wekilçilik edilýän ýumşajyk güýçdedir.

Häzir bularyň üstüne gözegçilik edýän sosial mediýasy hem goşuldy. Şu gün ABŞ bilen Hytaýyň arasyndaky uly «TikTok» programmasy urşuna şaýatlyk edýäris.

Munuň özi deňi-taýy bolmadyk amerikan güýjüniň esasy ugurlarynyň biriniň ökjesinden basylandygyny aňladýar. ABŞ näme, bilýäňizmi?

Mişari ZEÝDI,

Saud Arabystanly žurnalist.

Sişenbe, 28.03.2023 ý. Publisistika